

Makale türü: Araştırma

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN KENDİLİK ALGISI, PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI VE DEPRESYON DÜZEYLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ*

Arzu TAMBULUT

İstanbul Aydın Üniversitesi, SBF, Psikoloji Bölümü, Bakırköy-İstanbul arzutambulut@gmail.com,
ORCID:0000-0002-2840-7211

Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

İstanbul Aydın Üniversitesi, SBF, Psikoloji Bölümü, Bakırköy- İstanbul engineker@aydin.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-9316-7026

■ **Öz** Bu araştırmada, bakıcı annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı, psikolojik dayanıklılıkları ve depresyon düzeylerinin demografik değişkenler ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma İstanbul Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı 0-6 yaş çocuklara hizmet veren kuruluşlarda çalışmakta olan bakıcı anneler ile yapılmış olup, örneklem olarak yalnızca 0-6 yaşa hizmet veren kuruluşlardaki bakıcı anneler alınmıştır. Araştırmaya 115 bakıcı anne katılmış, veri toplama aracı olarak, Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri kullanılmıştır. Verilerin analizinde, t testi, tek yön varyans analizi, pearson korelasyon analizi, spearman rho analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; bakıcı annelerin; yaşları arttıkça eğitim düzeylerinin, gelir seviyelerinin ve depresyon düzeylerinin azaldığı, eğitim düzeyi arttıkça çocuk sahibi olma oranının, bakıcı annelikte çalışma süresinin ve ERKA'nın "rol dengeleme" alt boyut puanlarının azaldığı, ayrıca eğitim düzeyi arttıkça gelir seviyesi ve depresyon puanlarının arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: kurum bakımı, kendilik algısı, psikolojik dayanıklılık, depresyon

Investigating The Relationship Between Self-Perception of Parental Role, Psychological Resilience and Depression Levels of Caregivers with Demographic Variables

■ **Abstract** This research investigated the relationship between the demographic variables and the self-perception of the parental role, psychological resilience as well as the depression level of the caregivers. This study is conducted with the caregivers working in Institutions homes under the Istanbul Provincial Directorate of Family and Social Policies(IASPIM) which provides care services for the children ages between 0-6 . Especially the subjects of this study were chosen within the caregivers working in these institution homes who provides care services only for 0-6 years old children. For this study 115 caregivers were interviewed. As data collection tools, Demographic Information Form, Self-Perception Scale for The Parental Role, Psychological Resilience Scale for Adults and Beck Depression Scale were used. The collected data was analyzed by using a t-test, one-way variance analysis, pearson correlation analysis and spearman rho analysis. On the Basis of this analysis it is concluded that; As the age of Caregiver increases, the education, income and depression levels decrease. While the education level increases and the rate of having children, the length of

* Bu makale; "Kurum Bakımı Hizmeti Veren Bakıcı Annelerin Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı, Psikolojik Dayanıklılık ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" tez çalışmasından türetilmiştir.

work as a caregivers and ERKA's "Role Balancing" – subscale scores decrease while the depression level increases.

Key Words: institutional care home, self-perception, psychological resilience, depression

GİRİŞ

Tarih boyunca, kimsesiz ve korunma ihtiyacı içinde bulunan çocukların toplumun çeşitli örgütleri tarafından korunmaya ve desteklenmeye çalışıldığı bilinmektedir. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocukların korunmaları ve bakımları devletin temel görev ve sorumluluk alanlarındandır. Ülkemizde 2005 yılında kabul edilen Çocuk Koruma Kanunu ile çocukların korunması için devletin birçok kurumuna görev ve sorumluluklar verilmiştir. Bu kanunla; anne babanın veya bakacak kimsenin olmaması, ihmal, istismar, kötü muamele, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, suça sürüklenme, suçun mağduru olma, çocuk yaşta evlendirilme gibi çocuğun büyüme ve gelişmesini olumsuz etkileyecek durumlarda devletin çocuğu destekleyecek ve koruyacak önlemler alması öngörülmüştür. Çocukların karşılaştıkları bu olumsuz süreçlerde son çare olarak kurumsal bakıma alınması düşünülmüş olup, ailesi ve çevresinde bakılıp yetiştirilme imkanı olmayan çocuklar için kurum bakımına alınmaları zorunluluk olarak ifade edilmiştir.

Kurum bakımında kalan çocuklar, aralarında kan bağı olmayan diğer çocuklarla birlikte yaşamakta ve kendileriyle herhangi bir yakınlığı bulunmayan yetişkin bireyler tarafından bakılmaktadır (Şenocak, 2006, 180-181). Bakım personeli/bakıcı anne olarak tanımlanan bu yetişkin bireyler; terk edilen, istenmeyen, ihmal ve istismara maruz kalan bu çocukların kurum bakımında kaldığı süreç içerisinde yakın temas ve ilişki içerisinde oldukları temel kişilerdir. Bakıcı annelerden, kurumun ve çevrenin beklentileri yüksektir. Bu nedenle bakıcı annelerin sürekli devam eden istek ve motivasyon ile çalışmaları önemli bir unsur olup çocuk yetiştirmeye ilişkin yeterlilikleri, kişisel özellikleri ve zor durumlar karşısındaki psikolojik sağlıklarını korumaları önemli olmaktadır.

Bu nedenle bu çalışmada bakıcı annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algıları, psikolojik dayanıklılıkları ve depresyon düzeylerinin demografik değişkenler ile ilişkisine bakılmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çocuklar, çeşitli aile içi sorunlar, yoksulluk, anne babanın ölümü, anne babada ki yetersizlikler, anne babanın terki, ihmal veya istismara maruz bırakılması, evlilik dışı doğum sonucu terk gibi çeşitli nedenlerle ve anne babanın yetersiz kaldığı durumlarda korumasız hale gelebilmektedir. Bu durumda devlet tarafından koruma altına alınan çocuklar farklı bakım yöntemleri ile yetiştirilmektedir (Şimşek, Erol, Öztop ve Özcan, 2008: 236).

Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) kapsamında çocuğun korunma ihtiyacı içinde olduğunun tespiti durumunda çocuğa çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Aile ve çocuğun yaşadığı kriz durumlarına çözüm olması için sunulan bu hizmetler, profesyonel hizmetlerdir (Gelmez, 2019: 38). Ülkemizde bu hizmetler Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü yönetim ve denetiminde yürütülmektedir.

Koruma ve bakım altına alınan çocuklar, aralarında kan bağı olmayan diğer çocuklarla birlikte yaşamakta ve kendileriyle herhangi bir yakınlığı bulunmayan yetişkin bireyler tarafından bakılmaktadır (Şenocak, 2006, 180-181). Kurum bakımı modeli olarak tanımlanan bu bakım modelinde, çocuklara bakım hizmeti “bakıcı anne/bakım personeli” olarak adlandırılan personeller tarafından verilmektedir.

05.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğinde bakım elemanı/bakıcı anne; çocukların gelişiminden ve bakımından sorumlu olan kişi olarak tanımlanmıştır (www.ailevecalisma.gov.tr, 26.05.2019).

Koruma ve bakım altındaki çocukların gelişimsel sürecinde önemli bir rol üstlenen bakıcı annelerin psikolojik durumları güçlü ve zayıf yönleri bu işi yürütürken önemli olmaktadır. Bu nedenle bakıcı annelerin ebeveyn olarak kendilerini nasıl algıladıkları, psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile depresyon düzeyleri araştırmanın konusu olarak belirlenmiştir.

Kendilik Algısı ve Ebeveyn Rolü

Kişinin kendisi hakkındaki bakış açısı olan kendilik algısı; diğer kişilerden aldığı geri bildirimler, atıflar ve pekiştirmelerin yanı sıra, tecrübelerini ve çevreyi yorumlaması ile biçimlenir. Kişi bu biçimlemeler ile kendisi hakkında olumlu ya da olumsuz algı oluşturur. Kendisini olumlu algılayan kişilerin değerlilik duygusu ve özgüvenleri güçlü, diğer insanlarla kurulan ilişkilerde ve sosyalleşmede aktif olup yeni durumlar ve olaylar karşısında uyum sağlama kapasiteleri yüksektir (Odacı ve Çelik Berber, 2017: 220).

Ebeveyn rolünün temelini kendilik algısı oluşturur. Kendilik algısı ebeveynin benlik duygusunu, çocuk yetiştirme tutum ve davranışları ile etkinliklerini şekillendirir (Güler ve Yetim, 2008: 35). Ebeveynlerin kişilik özellikleri çocuğun kendilik algısını etkileyen önemli bir unsurdur. Bu özellikler yalnızca çocuğun davranışları üzerinde etkili olmayıp aynı zamanda onun yetişkinlik özelliklerini de belirler. Kısaca ebeveynin kişilik özellikleri, ebeveynlik rolünü doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir (Ülker, 2016: 32).

Psikolojik Dayanıklılık

Psikolojik dayanıklılık, son otuz yılda bilimsel anlamda dikkat çeken ve giderek önem kazanan bir kavram olmuştur (Meulena, vd., 2019: 120). Pozitif psikolojinin bir kavramı olan psikolojik dayanıklılık, psikolojik anlamda kişileri neyin olumsuz etkilediğinden çok, neyin sağlıklı tuttuğuna önem vermiştir (Ofas, 2017: 42).

Psikolojik dayanıklılık, bireyin belirsizlik, engel, vb. birden fazla durumla başa çıkması ve başarılı olma yeteneği şeklinde görülmektedir. Psikolojik dayanıklılık pozitif örgütsel davranış olarak değerlendirildiğinde ise, çatışmalar, terslikler, olumsuz gelişmeler ve başarısızlıklar karşısında yeniden kendini toplama kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik dayanıklılık dinamik bir süreç olup, kişinin yaşadığı zorlu yaşam olayları veya travmatik deneyimlerle baş ederek, yeterlilik geliştirmesini ve yeniden uyum sağlaması sürecini içerir (Çetin ve Basım, 2011: 83; Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009: 83). Tanımda da görüldüğü gibi psikolojik dayanıklılık, kişilerin olumsuz durumlar karşısında yaşamına yeniden devam edebilme kapasitesi ve gücü olarak ifade edilmektedir.

Bireyin zorlayıcı ve stres yaratan durumlarla mücadele ederek yeniden toparlanma gücü olarak ifade edilen psikolojik dayanıklılık, ebeveynler için baş etmeye çalıştıkları zor durumlardan güçlenerek çıkmalarını ifade eder. Psikolojik dayanıklılık ebeveynler için koruyucu bir faktör olup günlük yaşamın getirdiği stresten doğan depresyona ve kaygıya karşı koruyucudur (Aydın ve Aslantürk Egin, 2018: 171).

Yapılan literatür incelemesinde son yıllarda psikolojik dayanıklılık ile ilgili çok sayıda araştırmanın yapıldığı tespit edilmiştir.

Çetinkaya Büyükbodur (2018) tarafından Ankara, İstanbul ve İzmir’de çeşitli sosyal hizmet alanlarında çalışan 221 sosyal hizmet uzmanı ile yapılan çalışmada psikolojik dayanıklılık ve ikincil travmatik stresi incelenmiştir. Araştırma sonucunda; sosyal hizmet uzmanlarının eğitim düzeyleri ile Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin (YPDÖ) alt boyutları olan kendilik algısı, gelecek algısı ve sosyal yeterlilik boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yüksek lisans düzeyinde eğitimi olan sosyal hizmet uzmanlarının YPDÖ toplam puanları ve bu üç alt boyuttaki toplam puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiş, buradan eğitim düzeyinin psikolojik dayanıklılığı artırdığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca psikososyal desteğe ihtiyaç duyan sosyal hizmet uzmanlarının YPDÖ’nün aile uyumu ve sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklar alt boyutundan daha düşük puan aldıkları bulunmuştur. Bunların yanı sıra sosyal hizmet uzmanlarının vaka yükü artışı ile algıladıkları psikososyal zorluk durumunun artışı psikolojik dayanıklılık puanlarında azalmaya neden olduğu tespit edilmiştir.

Genç (2019) tarafından yapılan benzer bir çalışmada da çocuk refahı alanında çalışan meslek elemanlarının psikolojik dayanıklılıkları ve baş etme tarzları ele alınmıştır. 108 meslek elemanı ile yapılan çalışmada; katılımcıların psikolojik dayanıklılık ölçek puanları orta düzeyde bulunmuştur. Demografik özellikleri içeren; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, çalışma süresi, takip edilen dosya sayısı gibi değişkenlerle psikolojik dayanıklılık ölçek puanları arasında ilişki bulunmamıştır. Çalışanların buldukları alanda, kurumdan kaynaklı güçlükler yaşadıkları ve bu güçlüklerle bireysel yöntemlerle çözüm buldukları belirlenmiştir. Ayrıca Başa Çıkma Stratejilerinin alt boyutları olan; planlama, kabullenme ve yeniden yorumlama alt boyutları ile psikolojik dayanıklılık ölçek toplam puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Depresyon

Tüm dünyada sık gözlenen bir ruh sağlığı sorunu olan depresyon, bireysel ve toplumsal bir sorundur. Depresyonda ki kişi kendisi ve yakın çevresinin yanı sıra, sosyal ve ekonomik bakımdan toplumsal olumsuzluklara neden olur. Depresyon bireyin yaratıcılığını, işlevselliğini, işini, yaşamdan doyum almasını etkileyerek mutluluğunu engeller (Karakurt, 2018: 3)

Çökkünlük olarak ta ifade edilen depresyon, derin üzüntülü ve bunaltılı duygu durumun yanı sıra, küçüklük, değersizlik, isteksizlik, güçsüzlük karamsarlık, konuşma, düşünme ve fiziksel hareketlerde yavaşlama ile ortaya çıkan duygu ve düşünceleri etkileyen bir sendromdur (Öztürk ve Uluşahin, 2016: 264).

Depresyonda; cinsiyet, aile yüküsü, tıbbi hastalık, stresli yaşam olayları, yetersiz anne baba bakımı, erken dönem olumsuz yaşam deneyimleri, çocuk doğurma, çocuklukta taciz, ebeveyn kaybı, bağımlı ve obsesif kişilik özellikleri ve sosyal destek azlığı gibi çeşitli risk faktörleri öncül olabilmektedir. Kadınlarda depresyon görülme oranının erkeklere göre iki kat fazla olduğu yapılan tüm araştırmalarda ortaya konmuştur (Ünal, vd., 2002: 9; www.istanbulsaglik.gov.tr, 18.06.2019).

Amaç ve Önem

Bu araştırma ile devlet koruması ve bakımı altında bulunan 0-6 yaş çocuklara annelik görevini yerine getirmekte olan bakıcı annelerin yaptıkları işin etkisi ve sonuçları doğrultusunda psikolojik durumlarında yaşanan değişikliklere ışık tutmak amaçlanmaktadır.

Toplumun dezavantajlı grubunu oluşturan ailelerden ve zorlu yaşam olaylarından dolayı kurumsal bakım altında bulunan çocukların, biyolojik anneleri olmadıkları halde her türlü bakım ve sorumluluğunu alan bakıcı annelerin ebeveyn olarak kendilerini nasıl algıladıklarının, psikolojik dayanıklılıklarının ve depresyon durumlarının ilişkili olduğu düşünüldüğünden, ebeveynlerinden yoksun, devlet

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

bakımında olan bir çocuğun en önemli gelişim evresi olan 0-6 yaş döneminde bakıcı anne olarak çalışan kadınların psikolojik durumlarına ilişkin veriler önem arz etmektedir. Bu nedenle araştırmanın; koruma altında olup bakım kuruluşunda yaşamakta olan çocuklara bakım veren annelerin psikolojik ve demografik özelliklerinin değerlendirilmesi ve böylece hizmetin kalitesinin artırılmasına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Bu çalışma ile Türkiye’de bakıcı annelere ilişkin yapılmış çalışmaların sınırlı olması nedeni ile alana ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Hipotezler

H: 1- Bakıcı annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı, demografik özelliklerine bağlı olarak farklılık göstermektedir.

H: 2- Bakıcı annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri, demografik özelliklerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. .

H: 3- Bakıcı annelerin depresyon düzeyleri, demografik özelliklerine bağlı olarak farklılık göstermektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni İstanbul Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı 0-6 Yaş çocuklara hizmet veren bakıcı anneler olup, örnekleme İstanbul’da yalnızca 0-6 yaşa hizmet veren Kocamustafapaşa Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü ve Göztepe Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü’nde görevli bakıcı anneler oluşturmaktadır. Amaçlı örneklem (Arık,1998: 266) yöntemi ile belirlenmiş olan örnekleme toplam sayısı 115 kişi olup, araştırma kapsamında bütün örnekleme ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verilerinin toplanması sırasında, “Demografik Bilgi Formu”, Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği (Güler ve Yetim, 2008), “Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (Basım ve Çetin, 2011) ve Beck Depresyon Envanteri (Hisli, 1989) kullanılmıştır. Veriler SPSS 23.00 paket programı ile analiz edilmiştir. Demografik değişkenler için frekans dağılımı analizi, ölçek sonuçlarının normal dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek için basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) katsayıları hesaplanmış, ölçeklerin alt boyutlarında elde edilen puan ortalamaları arasındaki farklar bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi ile (One Way ANOVA) hesaplanmış ve demografik özellikleri ile ölçeklerin sonuçları sürekli değişkenler için pearson korelasyon analizi, kategorik değişkenler için spearman rho analizi ile tespit edilmiştir.

BULGULAR

Çizelge 1: Katılımcıların Yaş, Çocuk Sayısı, Bakıcı Annelikteki Çalışma Süreleri Ortalamaları

	N	μ	SS	Minimum	Maksimum
Yaş	115	38,53	7,8	23	53
Çocuk Sayısı	115	1,54	1,05	0	4
Bakıcı Annelikteki Çalışma Süresi (Ay)	115	100,94	46,62	6	240

Çizelge 1’de gösterildiği üzere çalışmaya katılan bakıcı annelerin yaş ortalaması 38,53 olup en genci 23 yaşında, en yaşlısı ise 53 yaşındadır. Bakıcı annelerin kendi sahip oldukları çocuk sayısı ortalaması 1,54 iken hiç çocuğu olmayandan, 4 çocuk sahibi olana değin ranjı bulunmaktadır. Katılımcıların bakıcı annelikte çalışma sürelerinin ortalaması 100,94 ay olmakla mesleki kıdemleri 6 aydan 240 aya kadar değişiklik göstermektedir.

Çizelge 2: Katılımcıların Eğitim Düzeyleri

	N	%
İlkokul Mezunu	7	6,1
Ortaokul Mezunu	18	15,7
Lise Mezunu	63	54,8
Önlisans Mezunu	18	15,7
Lisans Mezunu	9	7,8

Katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin dağılımına bakıldığında (Çizelge 2), %6,1’in ilkokul mezunu, %15,7’sinin ortaokul mezunu, %54,8’inin lise mezunu, %15,7’sinin önlisans mezunu ve %7,8’inin lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Çizelge 3: Katılımcıların Medeni Durumları

	N	%
Bekar	19	16,5
Boşanmış	9	7,8
İlişki İçinde	1	0,9
Evli	86	74,8

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin dağılımına bakıldığında (Çizelge 3) katılımcıların %16,5'nin bekar olduğu, %7,8'inin boşanmış olduğu, %0,9'unun ilişkisinin bulunduğu ve %74,8'inin evli oldukları bulunmuştur.

Çizelge 4: Katılımcıların Çocuklarının Olması ve Bu Durumun İşe Olumlu Yansıması

	N	%	Anneliğin İşe Olumlu Yansıması					
			Evet (N)	Evet (%)	Hayır (N)	Hayır (%)	Emin Değilim (N)	Emin Değilim (%)
Evet	93	80,9	75	80,6	12	12,9	6	6,5
Hayır	22	19,1	NA	NA	NA	NA	NA	NA

Katılımcıların çocuk sahibi olup olmadıkları ve anneliğin yaptıkları işe yansımalarının dağılımına bakıldığında (Çizelge 4), %80,9'unun çocuk sahibi olduğu, %19,1'inin çocuğunun olmadığı bulunmuştur. Çocuk sahibi olan katılımcıların %80,6'sının bu durumun işlerine olumlu yansıdığını, %12,9'unun bu durumun işlerine olumlu yansımadığını ve %6,5'inin bu durumun işe olumlu yansıması konusunda emin olmadıklarını beyan etmiştir.

Çizelge 5: Katılımcıların Hane Halkı Gelir Düzeyleri

	N	%
2500-3500 TL	33	28,7
3500-4500 TL	42	36,5
4500-5500 TL	22	19,1
5500 TL ve Üstü	18	15,7

Katılımcıların hane halkı gelir dağılımlarına bakıldığında (Çizelge 5) %28,7'sinin aylık gelirinin 2500-3500 TL arasında olduğu, %36,5'nin aylık gelirinin 3500-4500 TL arasında olduğu, %19,1'inin aylık gelirinin 4500-5500 TL arasında olduğu ve %15,7'sinin aylık gelirinin 5500 TL ve üstünde olduğu bulunmuştur.

Çizelge 6: Ücret Memnuniyeti

	N	%
Evet	5	4,3
Hayır	110	95,7

Katılımcıların mevcut iş nedeniyle aylık olarak kazançlarından memnuniyetlerinin dağılımına bakıldığında (Çizelge 6) %95,7'sinin mevcut işten elde ettikleri geliri yetersiz bulurken, %4,3'ünün kazançlarını yeterli bulduğunu görülmüştür.

Çizelge 7: Katılımcıların Mevcut İşlerinin Annelik Düşüncelerine Etkisi

	N	%
Olumlu	101	87,8
Kararsız	7	6,1
Olumsuz	7	6,1

Katılımcıların bakıcı annelik rollerinin annelik düşüncelerine etkisi dağılımı Çizelge 7’de gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların %87,8’i mevcut işteki bakıcı annelik rolünün kişisel yaşamlarındaki annelik rolüne olumlu yansıdığını belirtirken, %6,1’inin kararsız olduğu, %6,1’i ise olumsuz yansımaların bulunduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 8: Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği (ERKA) Sonuçları

	N	Minim um	Maksimum	μ	SS	Skewness	Kurtosis
ERKA Rol Doyumu	115	7,00	19,00	14,23	2,31	-,661	,901
ERKA Yeterlilik	115	10,00	28,00	20,11	3,71	-,478	,473
ERKA Yatırım	115	5,00	20,00	11,85	3,27	,251	-,091
ERKA Rol Dengeleme	115	5,00	20,00	14,64	3,68	-,246	-,650

Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği ile ilişkili olarak katılımcılardan elde edilen puan dağılımlarına bakıldığında (Çizelge 8) “Rol Doyumu” alt boyutunda katılımcıların ortalama puanı 14,23, “Yeterlilik” alt boyutunda ortalama puan 20,11, “Yatırım” alt boyutunda ortalama puan 11,85, “Rol Dengeleme” alt boyutunda ortalama puan 14,64 olarak hesaplanmıştır. Tüm alt boyutlarda basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) katsayılarına bakıldığında Tabachnick ve Fidell (2015)’e göre verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Çizelge 9: Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YPDÖ) Sonuçları

	N	Minimum	Maksimum	μ	SS	Skewness	Kurtosis
YPDÖ Yapısal Stil	110	9,00	20,00	16,08	3,02	-,309	-,874
YPDÖ Gelecek Algısı	110	7,00	20,00	16,83	3,30	-,955	,410
YPDÖ Aile Uyum	110	14,00	30,00	25,98	3,92	-,910	,220
YPDÖ	110	17,00	30,00	26,58	3,48	-,868	-,057

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

Kendilik Algısı							
YPDÖ Sosyal Yeterlilik	110	12,00	30,00	23,91	4,64	-,642	-,278
YPDÖ Sosyal Kaynaklar	110	20,00	35,00	31,22	3,45	-,995	,905

Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YPDÖ) ile ilişkili olarak katılımcılardan elde edilen puan dağılımlarına bakıldığında (Çizelge 9) YPDÖ'nün normallik testi için hesaplanan basıklık (kurtosis) çarpıklık (skewness) katsayılarının -1 - +1 aralığından yüksek olması nedeniyle Tabachnick ve Fidell (2015)'e göre bu ölçekten elde edilen puanların normal dağılmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle, ölçeği cevaplayan katılımcılar arasında uç değerlere sahip olanların belirlenmesi amacıyla ölçekten elde edilen puanlar önce z-skor'a dönüştürülmüş ardından uç değere sahip olduğu belirlenen 5 katılımcının (katılımcı no: 20, 79, 83, 98 ve 114) anketleri iptal edilmiştir. Tekrarlanan normallik testi sonucunda puanların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. "Yapısal Stil" alt boyutunda katılımcıların ortalama puanı 16,08, "Gelecek Algısı" alt boyutunda ortalama puan 16,83, "Aile Uyumu" alt boyutunda ortalama puan 25,98 "Kendilik Algısı" alt boyutunda ortalama puan 26,58, "Sosyal Yeterlilik" alt boyutunda ortalama puan 23,91, "Sosyal Kaynaklar" alt boyutunda ortalama puan 31,22 olarak hesaplanmıştır. Tüm alt boyutlarda basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) katsayılarının Tabachnick ve Fidell (2015)'e göre normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Çizelge 10: Beck Depresyon Envanteri Sonuçları

	N	Minimum	Maximum	μ	SS	Skewness	Kurtosis
Beck Toplam	110	,00	26,00	8,27	5,55	,649	,133

Beck Depresyon Envanteri ile ilişkili olarak katılımcılardan elde edilen puan dağılımlarına bakıldığında (Çizelge 10), Beck Depresyon Envanteri'nin normallik testi için hesaplanan basıklık (kurtosis) çarpıklık (skewness) katsayılarının -1 - +1 aralığından yüksek olması nedeniyle Tabachnick ve Fidell (2015)'e göre bu ölçekten elde edilen puanların normal dağılmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle, ölçeği cevaplayan katılımcılar arasında uç değerlere sahip olanların belirlenmesi amacıyla ölçekten elde edilen puanlar önce z-skor'a dönüştürülmüş ardından uç değere sahip olduğu belirlenen 5 katılımcının (katılımcı no: 20, 79, 83, 98 ve 114) anketleri iptal edilmiştir. Tekrarlanan normallik testi sonucunda puanların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre Beck Depresyon Envanteri'nden elde edilen puanların ortalaması 8,27 iken basıklık (kurtosis) katsayısı .133 olarak ve çarpıklık (skewness) katsayısı .649 olarak hesaplanmış

Arzu TAMBULUT ve Engin EKER

olmakla Tabachnick ve Fidell (2015)'e göre verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Çizelge 11: Yaş Kategorisi

	N	%
0-40 Yaş	59	53,6
41 ve Üstü Yaş	51	46,4

Bakıcı annelerin yaşlarının kendilik algısı, psikolojik dayanıklılık ve depresyon düzeylerine etkisinin belirlenebilmesi için öncelikle yaşların dağılımı incelenmiş, ortanca değer (mod) olarak 40 yaş tespit edilmiştir. Buna göre katılımcılar 40 yaşa kadar birinci grup olarak, 41 yaş ve sonrası ise ikinci grup olarak kodlanmıştır (Çizelge 10). Bu yöntemle yaş iki gruba ayrılmış olmakla gruplar arası farklılıklar bağımsız örneklem t-testi ile hesaplanmıştır (Çizelge 11).

Çizelge 12: Yaşa Göre Kendilik Algısı, Psikolojik Dayanıklılık ve Depresyon Skorları Farkları

	0-40 Yaş			41 ve Üstü Yaş			T	p
	N	μ	SS	N	μ	SS		
ERKA Rol Doyumu	59	14,12	2,41	51	14,31	2,28	-.433	.666
ERKA Yeterlilik	59	19,88	3,41	51	20,31	4,14	-.600	.550
ERKA Yatırım	59	12,15	3,41	51	11,53	3,15	.990	.324
ERKA Rol Dengeleme	59	14,12	3,74	51	15,20	3,57	-1,539	.127
YPDÖ Yapısal Stil	59	15,92	3,15	51	16,27	2,88	-.620	.537
YPDÖ Gelecek Algısı	59	16,66	3,27	51	17,02	3,37	-.566	.573
YPDÖ Aile Uyumu	59	25,63	4,35	51	26,39	3,35	-1,021	.310
YPDÖ Kendilik Algısı	59	26,20	3,86	51	27,02	2,96	-1,230	.221
YPDÖ Sosyal Yeterlilik	59	23,86	4,63	51	23,96	4,71	-.108	.914
YPDÖ Sosyal Kaynaklar	59	31,02	3,38	51	31,45	3,55	-.656	.513
Beck Toplam	59	9,14	5,89	51	7,27	5,00	1,771	.079

Katılımcıların yaşları ile Ebeveynlik Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği (ERKA)'nin "Rol Doyumu" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir. ($t(110) = -.433, p = .666$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 14,12 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 14,31 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile ERKA'nın "Yeterlilik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = -$

.600, $p=.550$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 19,88 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 20,31 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile ERKA'nın "Yatırım" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110)= .990$, $p=.324$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 12,15 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 15,20 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile ERKA'nın "Rol Dengeleme" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110)= -1,539$, $p=.127$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 14,12 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 15,20 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YPDÖ)'nün "Yapısal Stil" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110)= -.620$, $p=.537$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 15,92 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 16,27 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile YPDÖ'nün "Gelecek Algısı" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110)= -.566$, $p=.573$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 16,66 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 17,02 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile YPDÖ'nün "Aile Uyumu" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110)= -1,021$, $p=.310$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 25,63 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 26,39 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile YPDÖ'nün "Kendilik Algıları" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110)= -1,230$, $p=.221$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 26,20 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 27,02 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile YPDÖ'nün "Sosyal Yeterlilik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110)= -.1081$, $p=.914$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 23,86 ($ss=4,63$) iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 23,96 ($ss=4,71$) olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile YPDÖ'nün "Sosyal Kaynaklar" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir

Arzu TAMBULUT ve Engin EKER

($t(110) = -.656, p = .513$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 31,02 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 31,45 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların yaşları ile Beck Depresyon Envanteri'nden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = 1,771, p = .079$). 40 yaştan genç olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 9,14 iken 41 yaş ve üstünde olan katılımcıların ortalamaları 7,27 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 13: Eğitim Düzeyine Göre Kendilik Algısı, Psikolojik Dayanıklılık ve Depresyon Skorları Farkları

		N	μ	SS	F	Sig.
ERKA Rol Doyumu	İlkokul Mezunu	7	14,71	1,98	1,091	.365
	Ortaokul Mezunu	18	13,94	2,55		
	Lise Mezunu	60	14,48	2,09		
	Ön Lisans Mezunu	16	14,00	2,71		
	Lisans Mezunu	9	12,89	3,06		
ERKA Yeterlilik	İlkokul Mezunu	7	17,29	6,16	1,570	.188
	Ortaokul Mezunu	18	20,56	4,40		
	Lise Mezunu	60	20,30	2,95		
	Ön Lisans Mezunu	16	20,75	4,73		
	Lisans Mezunu	9	18,67	2,40		
ERKA Yatırım	İlkokul Mezunu	7	11,71	4,07	.272	.896
	Ortaokul Mezunu	18	11,39	2,85		
	Lise Mezunu	60	11,80	3,50		
	Ön Lisans Mezunu	16	12,50	3,41		
	Lisans Mezunu	9	12,22	2,11		
ERKA Rol Dengeleme	İlkokul Mezunu	7	17,71	3,25	2,920	.025
	Ortaokul Mezunu	18	16,00	3,56		
	Lise Mezunu	60	14,10	3,38		
	Ön Lisans Mezunu	16	14,69	4,22		
	Lisans Mezunu	9	12,78	3,73		
YPDÖ Yapısal Stil	İlkokul Mezunu	7	14,86	2,79	1,202	.314
	Ortaokul Mezunu	18	15,28	2,32		
	Lise Mezunu	60	16,22	3,29		
	Ön Lisans Mezunu	16	17,19	2,10		
	Lisans Mezunu	9	15,78	3,70		

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

	İlkokul Mezunu	7	18,14	2,41		
YPDÖ Gelecek Algısı	Ortaokul Mezunu	18	17,28	3,46		
	Lise Mezunu	60	16,03	3,43	2,243	.069
	Ön Lisans Mezunu	16	18,31	2,24		
	Lisans Mezunu	9	17,56	3,28		
	İlkokul Mezunu	7	28,00	2,58		
YPDÖ Aile Uyumunu	Ortaokul Mezunu	18	26,61	3,65		
	Lise Mezunu	60	25,63	3,87	.949	.439
	Ön Lisans Mezunu	16	26,38	3,76		
	Lisans Mezunu	9	24,78	5,65		
	İlkokul Mezunu	7	27,14	2,34		
YPDÖ Kendilik Algısı	Ortaokul Mezunu	18	27,28	3,29		
	Lise Mezunu	60	25,92	3,82	1,863	.122
	Ön Lisans Mezunu	16	28,31	1,82		
	Lisans Mezunu	9	26,11	3,62		
	İlkokul Mezunu	7	22,00	3,00		
YPDÖ Sosyal Yeterlilik	Ortaokul Mezunu	18	23,83	5,06		
	Lise Mezunu	60	24,00	4,77	.601	.663
	Ön Lisans Mezunu	16	25,00	4,16		
	Lisans Mezunu	9	23,00	5,12		
	İlkokul Mezunu	7	31,29	4,19		
YPDÖ Sosyal Kaynaklar	Ortaokul Mezunu	18	31,39	3,63		
	Lise Mezunu	60	30,95	3,51	.487	.745
	Ön Lisans Mezunu	16	32,25	3,45		
	Lisans Mezunu	9	30,78	2,17		
	İlkokul Mezunu	7	3,00	2,83		
Beck Toplam	Ortaokul Mezunu	18	5,83	5,33		
	Lise Mezunu	60	9,28	5,45	4,685	.002
	Ön Lisans Mezunu	16	7,38	5,34		
	Lisans Mezunu	9	12,11	4,14		

Bakıcı annelerin eğitim düzeyleri ile kendilik algısı, psikolojik dayanıklılık ve depresyon düzeylerine tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile hesaplanmıştır (Çizelge 13).

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile ERKA'nın "Rol Doyumu" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit

edilememiştir ($F(4,105)= 1,091, p=.365$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 14,71 iken, ortaokul mezunu olanlar 13,94, lise mezunu olanlar 14,48, önlisans mezunu olanlar 14 ve lisans mezunu olanlar 12,89 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile ERKA'nın "Yeterlilik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(4,105)= 1,570, p=.188$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 17,29 iken, ortaokul mezunu olanlar 20,56, lise mezunu olanlar 20,30, önlisans mezunu olanlar 20,75 ve lisans mezunu olanlar 18,67 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile ERKA'nın "Yatırım" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(4,105)= .272, p=.896$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 11,71 iken, ortaokul mezunu olanlar 11,39, lise mezunu olanlar 11,80, önlisans mezunu olanlar 12,50 ve lisans mezunu olanlar 12,22 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile ERKA'nın "Rol Dengeleme" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($F(4,105)= 2,920, p=.025$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 17,71 iken, ortaokul mezunu olanlar 16,00, lise mezunu olanlar 14,10, önlisans mezunu olanlar 14,69 ve lisans mezunu olanlar 12,78 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur. Grup içi farklılıkların tespit edilmesi için yapılan scheffe posthoc testine göre kategoriler arasında net bir ayrışma tespit edilememiştir. Sonuç olarak, bakıcı annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe rollerini daha az dengeleyebildikleri değerlendirilmiştir.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile YPDÖ'nün "Yapısal Stil" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(4,105)=1,202, p=.314$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 14,86 iken, ortaokul mezunu olanlar 15,28, lise mezunu olanlar 16,22, önlisans mezunu olanlar 17,19 ve lisans mezunu olanlar 15,78 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile YPDÖ'nün "Gelecek Algısı" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(4,105)=2,243, p=.069$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 18,14 iken, ortaokul mezunu olanlar 17,28, lise mezunu olanlar 16,03, önlisans mezunu olanlar 18,31 ve lisans mezunu olanlar 17,56 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile YPDÖ'nün "Aile Uyumu" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

edilememiştir ($F(4,105)=.949, p=.439$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 28 iken, ortaokul mezunu olanlar 26,61, lise mezunu olanlar 25,63, önlisans mezunu olanlar 26,38 ve lisans mezunu olanlar 24,78 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile YPDÖ'nün "Kendilik Algısı" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(4,105)=1,863, p=.122$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 27,14 iken, ortaokul mezunu olanlar 27,28, lise mezunu olanlar 25,93, önlisans mezunu olanlar 28,31 ve lisans mezunu olanlar 26,11 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile YPDÖ'nün "Sosyal Yeterlik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(4,105)=.601, p=.663$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 22 iken, ortaokul mezunu olanlar 23,83, lise mezunu olanlar 24, önlisans mezunu olanlar 25 ve lisans mezunu olanlar 23 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile YPDÖ'nün "Sosyal Kaynaklar" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(4,105)=.487, p=.745$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 31,29 iken, ortaokul mezunu olanlar 31,39, lise mezunu olanlar 30,95, önlisans mezunu olanlar 32,25 ve lisans mezunu olanlar 30,78 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile Beck Depresyon Envanteri'nden elde ettikleri ortalama puanlar arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F(4,105)=4,685, p=.002$). İlkokul mezunu olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 3 iken, ortaokul mezunu olanlar 5,83, lise mezunu olanlar 9,28, önlisans mezunu olanlar 7,38 ve lisans mezunu olanlar 12,11 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur. Grup içi farklılıkların tespit edilmesi için yapılan scheffe posthoc testine göre ilkökul ve lisans mezunları arasında lisans mezunları aleyhine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p=.021$). Sonuç olarak bakıcı annelerin eğitim düzeylerinin artması ile mevcut işleri nedeniyle yaşadıkları depresyonun da arttığı değerlendirilmiştir.

Çizelge 14: Kategorik Çalışma Süreleri

	N	%
0-69 Ay	27	24,5
70-96 Ay	38	34,5
97-145 Ay	30	27,3
146-240 Ay	15	13,6

Arzu TAMBULUT ve Engin EKER

Bakıcı annelerin çalışma sürelerinin kendilik algısı, psikolojik dayanıklılık ve depresyon düzeylerine etkisinin belirlenebilmesi için öncelikle çalışma sürelerinin dağılımı incelenmiş ve 4 çeyreğe ayrılacakları belirlenmiştir. Buna göre birinci çeyrekte 0-69 ay (n=27), ikinci çeyrekte 70-96 ay (n=38), üçüncü çeyrekte 97-145 ay (n=30) ve son çeyrekte 146-240 ay (n=15) çalışma süreleri belirlenmiştir (Çizelge 14). Bu yöntemle çalışma süreleri dört kategoriye ayrılmış olmakla gruplar arası farklılıklar tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile hesaplanmıştır (Çizelge 15).

Çizelge 15 : Çalışma Sürelerine Göre Kendilik Algısı, Psikolojik Dayanıklılık ve Depresyon Skorları Farkları

		N	μ	SS	F	Sig.
ERKA Rol Doyumu	0-69 Ay	27	14,37	2,44	2,09	.106
	70-96 Ay	38	13,89	2,28		
	97-145 Ay	30	14,93	2,13		
	146-240 Ay	15	13,27	2,52		
ERKA Yeterlilik	0-69 Ay	27	19,78	3,03	.215	.886
	70-96 Ay	38	19,95	4,75		
	97-145 Ay	30	20,53	3,00		
	146-240 Ay	15	20,07	3,73		
ERKA Yatırım	0-69 Ay	27	12,15	3,40	.511	.676
	70-96 Ay	38	12,21	3,25		
	97-145 Ay	30	11,33	2,92		
	146-240 Ay	15	11,53	4,02		
ERKA Rol Dengeleme	0-69 Ay	27	14,48	3,86	.220	.882
	70-96 Ay	38	14,74	3,55		
	97-145 Ay	30	14,30	3,53		
	146-240 Ay	15	15,20	4,26		
YPDÖ Yapısal Stil	0-69 Ay	27	16,15	3,25	.125	.945
	70-96 Ay	38	15,84	2,98		
	97-145 Ay	30	16,23	3,01		
	146-240 Ay	15	16,27	2,99		
YPDÖ Gelecek Algısı	0-69 Ay	27	17,15	3,11	1,775	.156
	70-96 Ay	38	16,79	3,34		
	97-145 Ay	30	15,90	3,74		
	146-240 Ay	15	18,20	2,11		

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

	0-69 Ay	27	25,74	4,73		
YPDÖ Aile Uyumu	70-96 Ay	38	26,37	3,92	.889	.449
	97-145 Ay	30	25,20	3,50		
	146-240 Ay	15	27,00	3,05		
	0-69 Ay	27	25,96	3,86		
YPDÖ Kendilik Algısı	70-96 Ay	38	26,82	3,50	.892	.448
	97-145 Ay	30	26,30	3,22		
	146-240 Ay	15	27,67	3,22		
	0-69 Ay	27	22,89	4,73		
YPDÖ Sosyal Yeterlilik	70-96 Ay	38	23,79	4,79	1,945	.127
	97-145 Ay	30	23,73	4,56		
	146-240 Ay	15	26,40	3,74		
	0-69 Ay	27	31,30	3,35		
YPDÖ Sosyal Kaynaklar	70-96 Ay	38	31,71	3,83	1,226	.304
	97-145 Ay	30	30,23	3,44		
	146-240 Ay	15	31,80	2,37		
	0-69 Ay	27	9,59	6,32		
Beck Toplam	70-96 Ay	38	8,50	6,06	1,037	.379
	97-145 Ay	30	7,10	3,97		
	146-240 Ay	15	7,67	5,39		

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile ERKA'nın "Rol Doyumu" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=2,090$, $p=.106$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 14,37 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 13,89, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 14,93 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 13,27 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile ERKA'nın "Yeterlilik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=.215$, $p=.886$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 19,78 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 19,95, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 20,53 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 20,07 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile ERKA'nın "Yatırım" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark

tespit edilememiştir ($F(3,106)=.511, p=.676$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 12,15 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 12,21 , 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 11,33 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 11,53 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile ERKA'nın "Rol Dengeleme" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=.220, p=.882$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 14,48 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 14,74, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 14,30 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 15,20 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile YPDÖ'nün "Yapısal Stil" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=.125, p=.945$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 16,15 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 15,84, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 16,23 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 16,27 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile YPDÖ'nün "Gelecek Algısı" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=.1,775, p=.156$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 17,15 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 16,79, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 15,90 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 18,20 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile YPDÖ'nün "Aile Uyumu" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=.889, p=.449$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 25,74 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 26,37, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 25,20 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 27 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile YPDÖ'nün "Kendilik Algısı" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=.892, p=.448$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 25,96 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 26,82, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 26,3 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 27,67 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile YPDÖ'nün "Sosyal Yeterlilik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=1,945$, $p=.127$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların bu alt boyutta elde ettikleri puan ortalaması 22,89 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 23,79, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 23,73 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 26,4 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Katılımcıların bakıcı annelik konumunda çalışma süreleri ile Beck Depresyon Envanteri'den elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($F(3,106)=1,037$, $p=.379$). 0-69 ay çalışma süresine sahip olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalaması 9,59 iken, 70-96 ay çalışma süresine sahip olanlar 8,5, 97-145 ay çalışma süresine sahip olanlar 7,1 ve 146-240 ay çalışma süresine sahip olanlar 7,67 ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur.

Çizelge 16 : Annelik Durumuna Göre Kendilik Algısı, Psikolojik Dayanıklılık ve Depresyon Skorları Farkları

	Annelik (Evet)			Annelik (Hayır)			T	p
	N	μ	SS	N	μ	SS		
ERKA Rol Doyumu	90	14,37	2,2	20	13,45	2,5	-1,611	.110
ERKA Yeterlilik	90	20,41	3,6	20	18,6	3,8	-1,976	.050
ERKA Yatırım	90	11,77	3,3	20	12,25	3,1	.579	.564
ERKA Rol Dengeleme	90	14,77	3,5	20	13,9	4,4	-.963	.338
YPDÖ Yapısal Stil	90	16,32	2,8	20	15	3,6	-1,787	.077
YPDÖ Gelecek Algısı	90	16,81	3,3	20	16,9	3,3	.108	.914
YPDÖ Aile Uyumu	90	25,97	3,5	20	26	5,4	.023	.982
YPDÖ Kendilik Algısı	90	26,6	3,4	20	26,5	3,6	-.116	.908
YPDÖ Sosyal Yeterlilik	90	24,01	4,7	20	23,45	4,3	-.487	.627
YPDÖ Sosyal Kaynaklar	90	31,2	3,3	20	31,4	3,8	.259	.796
Beck Toplam	90	7,8	5,2	20	10,2	6,5	1,732	.086

Annelik durumuna göre kendilik algısı, psikolojik dayanıklılık ve depresyon skorları farkları bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiştir (Çizelge 16). Buna göre katılımcıların anne olma durumu ile ERKA'nın "Rol Doyumu" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110)= -1,611$, $p=.110$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 14,37 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 13,45 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların anne olma durumu ile Ebeveynlik Rolüne İlişkin Kendilik

Algısı Ölçeği'nin "Yeterlilik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($t(110) = -1,976, p = .05$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 20,41 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 18,6 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak, anne olan katılımcıların anne olmayanlara göre daha fazla yeterlilik duygusu yaşadıkları değerlendirilmektedir.

Katılımcıların anne olma durumu ile ERKA'nın "Yatırım" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = .579, p = .564$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 11,77 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 12,25 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların anne olma durumu ile ERKA'nın "Rol Dengeleme" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = -.963, p = .338$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 14,77 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 13,9 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların anne olma durumu ile YPDÖ'nün "Yapısal Stil" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = -1,787, p = .077$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 16,32 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 15 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların anne olma durumu ile YPDÖ'nün "Gelecek Algısı" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = .108, p = .914$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 16,81 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 16,9 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların anne olma durumu ile YPDÖ'nün "Aile Uyumu" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = .023, p = .982$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 25,97 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 26 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların anne olma durumu ile YPDÖ'nün "Kendilik Algısı" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = -.116, p = .908$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 26,6 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 26,5 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların anne olma durumu ile YPDÖ'nün Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin "Sosyal Yeterlilik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = -.487, p = .627$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 24,01 ($ss = 4,7$) iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 23,45 ($ss = 4,3$) olarak hesaplanmıştır.

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

Katılımcıların anne olma durumu ile YPDÖ'nün "Sosyal Kaynaklar" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = .259, p = .796$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 31,2 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 31,4 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların anne olma durumu ile Beck Depresyon Envanteri'nden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir ($t(110) = 1,732, p = .086$). Anne olan katılımcıların bu alt ölçekteki ortalama puanı 7,8 iken anne olmayan katılımcıların ortalamaları 10,2 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 17: Değişkenler Arasındaki Korelasyon

	1	2	3	4	5	6
Yaş (1)	1					
Eğitim Düzeyi (2)	-,533**	1				
Çocuk Sahibi Olma (3)	,370**	-,366**	1			
Gelir Seviyesi (4)	-,188*	,202*	-,015	1		
Bakıcı Anne Süre (ay) (5)	,464**	-,307**	,319**	-,093	1	
Annelik Düşüncesi (6)	,190*	-,229*	,319**	,060	,002	1
ERKA Rol Doyumu (7)	-,029	-,121	,153	,121	-,034	-,034
ERKA Yeterlilik (8)	,027	,041	,187	,137	,086	-,061
ERKA Yatırım (9)	-,067	,080	-,056	-,150	-,092	,027
ERKA Rol Dengeleme (10)	,070	-,263**	,092	,000	,056	-,051
YPDÖ Yapısal Stil (11)	,040	,140	,169	,135	-,020	,095
YPDÖ Gelecek Algısı (12)	,070	,030	-,010	-,016	,016	,132
YPDÖ Aile Uyumu (13)	,075	-,136	-,002	,030	,027	,051
YPDÖ Kendilik Algısı (14)	,140	-,003	,011	,056	,059	,120
YPDÖ Sosyal Yeterlilik (15)	,017	,061	,047	,086	,171	-,026
YPDÖ Sosyal Kaynaklar (16)	,033	,013	-,025	,012	-,020	,083
Beck Toplam (17)	-,208*	,301**	-,164	-,010	-,119	-,137

** $p < .01$, * $p < .05$

Katılımcıların demografik özellikleri, Ebeveynlik Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği'nin alt boyutları, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin alt boyutları ve Beck Depresyon Envanteri'nden elde ettikleri sonuçlar arasındaki korelasyonlar Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı yöntemi ile hesaplanmıştır (Çizelge 17).

Katılımcıların yaşı ile eğitim düzeyi ($r = -.533, p < .01$), gelir seviyesi ($r = -.188, p < .01$) ve depresyon skoru ($r = -.208, p < .05$) arasında negatif yönlü; çocuk

sahibi olma ($r = .370$, $p < .01$), meslekte geçirdiği süre ($r = .464$, $p < .01$) ve annelik düşüncesi ($r = .190$, $p < .05$) arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Cohen d ilişki güçlülüğü (Cohen, 1992) kapsamında tespit edilen korelasyon ilişkilerinden eğitim düzeyi ve meslekte geçirdiği süre değişkenlerinin yaş ile orta seviyede geri kalanlar ile zayıf seviyede ilişkilere sahip olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların eğitim düzeyi ile çocuk sahibi olma ($r = -.366$, $p < .01$), meslekte geçirdiği süre ($r = -.307$, $p < .01$), annelik düşüncesi ($r = -.229$, $p < .05$) ve ERKA rol dengeleme ($r = -.263$, $p < .01$) arasında negatif yönlü; gelir seviyesi ($r = .202$, $p < .05$) ve depresyon skoru ile ($r = .301$, $p < .01$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Cohen d ilişki güçlülüğü (Cohen, 1992) kapsamında tespit edilen korelasyon ilişkilerinin tamamının zayıf seviyede olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların çocuk sahibi olma durumu ile meslekte geçirdikleri süre arasında ($r = .319$, $p < .01$) ve annelik düşüncesi arasında ($r = .319$, $p < .01$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Cohen d ilişki güçlülüğü (Cohen, 1992) kapsamında tespit edilen korelasyon ilişkilerinin tamamının zayıf seviyede olduğu bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan bakıcı annelerin yaş ortalaması 38,53, kendi sahip oldukları çocuk sayısı 1,54, çalışma sürelerinin ortalaması 100,94 ay (yaklaşık 8,5 yıl), bakım verirken sorumlu olunan çocuk sayısı 12,1 (Çizelge 1) ve evli olan bakıcı annelerin oranının %74,8 olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 3). Katılımcıların yaş ortalamasının 40 yaş civarı olması, bakıcı annelerin çoğunluğunun çocuk yetiştirmenin ve üretkenliğin ön planda olduğu orta yaş dönemi kadınlardan oluştuğu şeklinde değerlendirilmiştir. Literatüre bakıldığında Öner (2014) tarafından çocuk yuvasında çalışan 68 bakıcı anne ile yapılan çalışmada; katılımcıların %53'nün 33 yaşın üstünde ve %60,30'nun evli olduğunu bulmuştur. Aslan ve Erbay (2017)'in çocuk evlerinde çalışan 195 bakım elemanı ile yaptıkları çalışmada bakım elemanlarının % 41,5'nin 31-40 yaş arasında olduğunu, katılımcıların evli olma oranının ise %74,1 olarak tespit edildiği görülmektedir. Bahadır (2018) tarafından yapılan çalışmada ise bakım elemanlarının %38,3'nün 30-40 yaş aralığında ve %68'nin evli olduğunu bulmuştur. Bu çalışmada da bakıcı annelerin yaş aralığı ve evli olma durumunun literatür ile benzer olduğu görülmüştür. Bu durum, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının çocuk bakım kuruluşlarında bakıcı anneler ile ilgili bir standart geliştirmiş olduğunun göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

Bakıcı annelerin eğitim düzeylerinin dağılımına bakıldığında; %54,8'nin lise mezunu, ön lisans ve lisans mezunu toplamının %27, toplamda lise ve üstü eğitime sahip bakıcı annelerin %81,8, ilkökul ve ortaokul mezunu ise %21,8 olduğu tespit edilmiştir. Yönetmelik gereğince bakıcı annelerin eğitim düzeyinin en

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

az lise olması gerekirken bu araştırmada da ilkökul ve ortaokul mezunu annelerin bulunması çalışma yılı ile açıklanabilir (www.resmigazete.gov.tr, 02.06.2019). Katılımcıların %40,9'u 8 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip olup (Çizelge 14) eğitim kriterinin getirildiği yönetmelik 2008 yılında kabul edilmiştir. Bundan dolayı ilkökul ve ortaokul mezunu annelerin yönetmelik öncesi işe alınan ve bakıcı sertifika eğitimleri ile işe devam eden anneler olduğu değerlendirilmiştir.

Bakıcı annelerin %80,9'nun çocuk sahibi olduğu tespit edilmiştir. Çocuk sahibi olmanın işlerine olumlu yansıdığı ifade eden bakıcı anneler %80,6 iken, olumlu yansımadağını ifade eden % 12,9'dur. Çocuk sahibi annelerin %6,5'i ise olumlu yansıması konusunda kararsız olduklarını ifade etmiştir (Çizelge 4). Dikmen (2019) tarafından yapılan çalışmada hizmet verenlerin gözünden çocuk evleri modelinin değerlendirilmesi çalışmasında görüşme yapılan 147 bakım elemanının %91,5'i çocuk sahibi olmanın işini yaparken avantaj oluşturduğunu, % 8,5'i ise avantaj olmadığını tespit ederek benzer sonuçlar bulmuştur.

Bakıcı annelerin hane halkı gelir durumları değerlendirildiğinde; %36,5'nin 3500-4500 TL arası, % 28,7'sinin ise asgari ücretin biraz üzerinde olan 2500-3500 TL aralığında, yalnızca % 15,7'sinin 5500 TL üzeri gelire sahip olduğu görülmüştür (Çizelge 5). Ücretten memnuniyet dağılımında ise katılımcıların %95,7'sinin ücretten memnun olmadıkları ve yetersiz buldukları tespit edilmiştir (Çizelge 6). Yaman (2010) bakım elemanları ile yaptığı araştırmada benzer bir sonuç bulmuş olup, bakım elemanlarının %84,1'i aldıkları ücreti yetersiz bulduklarını ifade etmiştir. 0-6 yaş çocuklarda bakım verenin yüklendiği sorumluluk yüksek olup, işin niteliğinin zor oluşu ücrete yönelik beklentiyi de artırmaktadır.

Araştırmada bakıcı annelik görevinin annelik düşüncelerini olumlu etkilediğini ifade edenler %87,8 iken, olumsuz etkilediğini belirtenler ile bu konuda kararsız olduklarını belirtenlerin oranı ise %6,1 olarak bulunmuştur (Çizelge 7). Bakıcı anne olarak çalışmanın, katılımcıların anneliğe ilişkin düşüncesini büyük oranda olumlu etkilediği görülmektedir. Olumsuz etkilenenler ile kararsız olduğunu ifade edenlerin ise çocuklara ve anneliğe ilişkin düşünceleri değişmektedir. Bu düşünceler çalışma yaşamında karşılaştıkları vakaların özelliklerine göre olumlu ya da olumsuz değerlendirmeler içermektedir. Türkiye'de egemen olan, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinde anne olmak kadın için değerli ve üstün bir rol olduğundan bakıcı anne olarak çalışan kadınlar tarafından da olumlu değerlendirilmekte olup geleneksel toplumsal cinsiyet rolü ile örtüşmektedir.

Demografik değişkenler arası ilişkiye bakıldığında; yaş ile eğitim düzeyi, gelir seviyesi ve depresyon puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 17). Yaş arttıkça eğitim düzeyi, gelir seviyesi ve depresyon puanları düşmektedir. Ayrıca yaş ile çocuk sahibi olma, bakıcı anne olarak çalışma

süresi ve annelik düşüncesine etkisi arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani katılımcıların yaşı arttıkça çocuk sahibi olma oranı, çalışma süresi, anneliğe ilişkin olumlu düşünceleri de artmaktadır.

Bir diğer demografik değişken olan eğitim düzeyine baktığımızda; eğitim düzeyi ile çocuk sahibi olma, bakıcı annelikte geçirilen süre, annelik düşüncesine etkisi ve ERKA'nın "rol dengeleme" ortalama puanları arasında negatif bir ilişki, gelir seviyesi ve depresyon puanları arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça çocuk sahibi olma durumu, çalışma süresi ve anneliğe ilişkin olumlu bakışı ve ebeveyn rolüne ilişkin "rol dengeleme" özellikleri azalmış olup eğitim düzeyi arttıkça gelir seviyesi ve depresyon puanları artmıştır. Buradan yola çıkarak bu grupta yer alan annelerin işe yeni başlamış, eğitim düzeyi daha yüksek anneler olduğu değerlendirilmektedir. Yapılan işin zorluğundan dolayı çalışma süresi daha az ve eğitim düzeyi daha yüksek olan annelerin rol dengelemede düşük puan almaları ve depresyon puanlarının yüksek olması beklenen bir durum olup süreç içerisinde güçlenecekleri düşünülmektedir.

Çalışmanın diğer bir demografik değişkeni olan çocuk sahibi olma durumu ile bakıcı annelikte geçirilen süre ve annelik düşüncesinin olumlu etkilenmesi arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Çocuk sahibi olan bakıcı annelerin, bakıcı anne olarak çalışma sürelerinin daha fazla olduğu ve annelik hakkında daha olumlu düşündükleri değerlendirilmiştir.

Bakıcı annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında; katılımcıların eğitim düzeyi ile çocuk sahibi olma, meslekte geçirdiği süre, annelik düşüncesi ve ERKA'nın "rol dengeleme" alt ölçek puanları arasında negatif yönlü; gelir seviyesi ve depresyon skoru ile pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiş olup tamamının zayıf seviyede olduğu bulunmuştur. Kısacası eğitim düzeyleri yüksek olan, meslekte geçirilen süresi fazla olan, anneliğe ilişkin düşüncesi olumlu olan bakıcı annelerin rol dengeleme puanları azalırken, çocuk sahibi olan bakıcı annelerin "rol dengeleme" puanları daha yüksektir.

Bakıcı annelerin demografik özellikleri ile YPDÖ'nün alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Bakıcı annelerin demografik özellikleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında yaş ve depresyon puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir (Çizelge 17). Yaş arttıkça depresyon puanlarının azaldığı görülmektedir.

Araştırma Hipotezlerine İlişkin Sonuçlar

H: 1- Bakıcı Annelerin Kendilik Algısı Demografik Özelliklerine Bağlı Olarak Değişmektedir.

Bakıcı annelerin yaş, eğitim düzeyi, çalışma yılı ve anne olup olmaması

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

demografik değişkenlerine göre ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısına bakıldığında; bakıcı annelerin yaşları ile ERKA'nın "rol doyumunu", "kendilik algısı", "yatırım" ve "rol dengeleme" alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir (Çizelge 12). Çalışmada iki kategoride değerlendirilen yaş değişkeni 40 yaş altı ve 40 yaş üstü olarak gruplanmış ve katılımcıların yaş ortalaması 38,5 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunu orta yaş grubu olarak değerlendirdiğimiz kadınlar oluşturduğundan anneliğe ilişkin kendilik algılarının da benzer olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmanın daha büyük gruplarla yapılması halinde yaştan kaynaklı farklılıklar daha iyi gözlemlenebilir.

Bakıcı annelerin eğitim düzeyleri ile ölçek puanları arasındaki ilişkiye baktığımızda yine ERKA'nın; "yeterlilik", "rol doyumunu" ve "yatırım" alt ölçek puanlarının ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmazken, "rol dengeleme" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 13). Bakıcı annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe rollerini daha az dengeleyebildikleri değerlendirilmiştir. Eğitim düzeyi artan kadınların anne olmak dışındaki rollerinin de önemli olması beklenen bir durumdur. Eğitim düzeyi artan kadınların çalışma hayatında ve sosyal hayatta farklı roller üstlendiği düşünüldüğünde annelik dışındaki rollerinde ön plana çıkması mümkün olmakta, kadınlar rol dengelemede sorun yaşayabilmektedir. Ergöl, Koç, Eroğlu ve Taşkın (2012)'in akademisyen kadınlarla yaptıkları çalışmada; çalışma hayatının kadına çeşitli avantajlar sağlamasına rağmen, geleneksel değerlerden dolayı bazı sorunlar doğurduğunu, çalışan kadınların en sık yaşadığı sorunun rol çatışması, çocuk bakımı, ev içi sorumluluklar olduğunu ve bu durumun kadınların ev ve iş yaşamı dengesini kurmalarında zorluk yaşamalarına neden olduğunu ifade etmiştir. Bakıcı annelerin eğitim düzeyleri ile "rol dengeleme" boyutu arasındaki bu ilişki araştırma hipotezinin kısmen destek gördüğünü ifade etmektedir.

Bakıcı annelerin bakıcı anne olarak çalışma süresine göre ERKA'nın "rol doyumunu", "kendilik algısı", "yatırım" ve "rol dengeleme" alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir. Bakıcı annelerin anne olup olmamasına bağlı olarak ERKA'nın "rol doyumunu", "yatırım", "rol dengeleme", alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilmezken, "yeterlilik" alt ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak, anne olan katılımcıların anne olmayanlara göre daha fazla yeterlilik duygusu yaşadıkları değerlendirilmiştir. Ebeveyn yeterliliği, kişinin ebeveyn olarak yeteneklerine ilişkin yargılarından oluşmakta olup çocuğun her türlü ihtiyaçlarını karşılamaya ilişkin beceriye sahip olup olmadığına ilişkin algısıdır (Güler ve Yetim, 2008: 35). Bu nedenle çocuk sahibi olan bakıcı annelerin, çocuk sahibi olmayanlara göre ebeveyn olarak yeterlilik duygusunu daha fazla hissetmeleri beklenen bir durumdur.

H: 2 - Bakıcı Annelerin Psikolojik Dayanıklılığı, Demografik Özelliklerine Bağlı Olarak Değişmektedir.

Bakıcı annelerin yaşı ile Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin (YPDÖ)'nün “yapısal stil”, “gelecek algısı”, “aile uyumu”, “kendilik algısı”, “sosyal yeterlilik”, “sosyal kaynaklar” alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilmemiştir.

Genç (2019) tarafından çocuk refahı alanında çalışanlar ile yapılan çalışmada psikolojik dayanıklılık alt ölçek puanlarının yaşa göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Çolak Sarı (2018) tarafından riskli birimlerde çalışan hemşirelerle yapılan çalışmada ise YPDÖ alt boyutlarından alınan puanların yaşa göre farklılaştığı bulunmuştur. Literatürde kişilerin psikolojik sağlamlık algılarının yaşa göre değişkenlik göstermesi karşılaşılan bir durum olup, küçük yaşta karşılaşılan zorlu yaşam olaylarından çocukların daha fazla etkilendikleri, yetişkin kişilerin ise olumsuz yaşam olaylarından daha az etkilendikleri ve psikolojik dayanıklılıklarının arttığı ifade edilmektedir.

Bakıcı annelerin eğitim durumuna bağlı olarak YPDÖ'nün “yapısal stil”, “gelecek algısı”, “aile uyumu”, “kendilik algısı”, “sosyal yeterlilik”, “sosyal kaynaklar” alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilmemiştir.

Bakıcı annelerin çalışma yılına bağlı olarak YPDÖ'nün “yapısal stil”, “gelecek algısı”, “aile uyumu”, “kendilik algısı”, “sosyal yeterlilik”, “sosyal kaynaklar” alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir.

Bakıcı annelerin anne olup olmamasına bağlı olarak YPDÖ'nün “yapısal stil”, “gelecek algısı”, “aile uyumu”, “kendilik algısı”, “sosyal kaynaklar” ve “sosyal yeterlilik” alt ölçeklerinden elde ettikleri ortalama puanlar arasında herhangi bir fark tespit edilememiş olup hipotezimiz destek görmemiştir.

H: 3 - Bakıcı Annelerin Depresyon Düzeyleri Demografik Özelliklerine Bağlı Olarak Değişmektedir.

Bakıcı annelerin yaşına, çalışma yılına ve anne olup olmama durumuna, bağlı olarak depresyon ortalama puanları arasında herhangi bir fark tespit edilememiştir. Yalnızca katılımcıların eğitim düzeyleri ile depresyon puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Literatür’de benzer araştırmalara baktığımızda Taycan, Kutlu, Çimen ve Aydın (2006) tarafından üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerle yapılan çalışmada; katılımcıların eğitim durumu, çocuk sahip olma durumu ve çalışma yılı ile depresyon puanları arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Araştırma bulgularımız ile paralellik gösteren bu çalışmada eğitim durumu ile depresyon arasında ilişki tespit edilmemesi farklılık arz etmektedir. Yine Aydın (2016) ve

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

Bölükbaşı Özdemir'in (2018) yaptığı araştırmalarda da eğitim durumu ile depresyon düzeyi arasında ilişki tespit edilmemiştir. Bu çalışmada eğitim düzeyi arttıkça depresyon puanlarının artmasının nedeni olarak yapılan işin daha düşük eğitime sahip kişiler tarafından da yapılması ve eğitim düzeyi arttıkça ücretlerde anlamlı artışların olmaması eğitimi yüksek bakıcı annelerin mutsuz olmasına sebep olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Bu hipotezimizde kısmen destek görmüştür.

Araştırma sonucunda; 0-6 yaş çocuklara bakım hizmeti veren bakıcı annelerin; yaşları arttıkça eğitim düzeylerinin, gelir seviyelerinin ve depresyon düzeylerinin azaldığı, yaş arttıkça çocuk sahibi olma oranının, bakıcı anne olarak çalışma sürelerinin ve anneliğe ilişkin olumlu düşüncelerin arttığı, eğitim düzeyi arttıkça çocuk sahibi olma oranının, bakıcı annelikte çalışma süresinin ve ERKA'nın "rol dengeleme" alt boyut puanlarının azaldığı, eğitim düzeyi arttıkça gelir seviyesi ve depresyon puanlarının arttığı tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın, bakıcı annelerin niteliğini güçlendirmek için çeşitli önlemler alması gereklidir. Özellikle psikolojik sağlıklarının korunması ve güçlendirilmesi için destekleyici programlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle annelerin Bakanlık tarafından bakıcı anneler için hazırlanan eğitim programlarında; geneli eğitimler yerine çocukların yaş gruplarına göre ihtisaslaşmış eğitim programlarının hazırlanması ve özellikle 0-6 yaş çocuklara bakım verecek bakıcı annelerin yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
2. Bakıcı annelerin kişisel becerilerini, baş etme becerilerini ve sorun çözme becerilerini geliştirecek seminerler, odak grup çalışmaları, stres yönetimine ilişkin eğitimler ile sorun çözme grup çalışmalarının yapılması, sosyal ve fiziksel aktivitelere fırsat yaratılması sağlanmalıdır.
3. Verimliliğin sağlanması açısından çalışanların ücret düzeyleri artırılmalıdır.
4. Bakıcı anneler ile ilgili araştırmaların sayısının yetersizliği dikkate alındığında, bu alanda yapılacak nitel araştırmalara özellikle ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Arık, İ. A. (1998). *Psikolojide Bilimsel Yöntem*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Aslan, E. ve Erbay, E. (2017). Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne Bağlı Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanları ve Çocuk Evi Sorumlularının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeyleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(2): 535-556.
- Aydın, A. ve Aslantürk Egin, C.T. (2018). Zihin Engelli, Serebral Palsili ve Otizmlili Çocuk Ebeveynlerinin Psikolojik Dayanıklılıkları İle Ebeveynlik Algılarının Karşılaştırılması. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(19): 171-188.

Arzu TAMBULUT ve Engin EKER

- Aydın, Ş. (2016). *Fiziksel ve/ veya Zihinsel Engelli Çocuk Annelerinin Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bahadır, M. (2018). *Korunma Altındaki Çocuklarla Çalışan Bakım Elemanlarının Mesleki Algı Ve Motivasyonları - İstanbul Çocuk Evleri Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Basım, N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 22 (2): 104-114.
- Bölükbaşı Özdemir, Ş. (2018). *2-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Annelerin Depresyon ve Anksiyete Düzeyleri İle Çocuğun Beslenme Alışkanlıkları Ve Durumu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Cohen, J. (1992). A Power Primer , *Psychological Bulletin*. 112(1): 155-159.
- Çetin, F. ve Basım, N. (2011). Psikolojik Dayanıklılığın İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Tutumlarındaki Rolü. *İş Güç The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 13 (3): 79-94.
- Çetinkaya Büyükbodur, A. (2018) *Sosyal Hizmet Uzmanlarında Psikolojik Dayanıklılık Ve İkincil Travmatik Stresin İncelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Yönetmeliği, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/10/20081005-1.htm> Erişim Tarihi: 02.06.2019
- Çolak Sarı, E. (2018) *Riskli Birimlerde Çalışan Hemşirelerin Psikolojik Sağlamlıklarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Avrasya Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Dikmen, A. (2019). *Hizmet Verenlerin Gözünden Çocuk Evleri Hizmet Modelinin Değerlendirilmesi-Ankara İli Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ergöl, Ş., Koç, G., Eroğlu, K., ve Taşkın, L. (2012). Türkiye'de Kadın Araştırma Görevlilerinin Ev ve İş Yaşamlarında Karşılaştıkları Güçlükler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2 (1): 43-49.
- Gelmez Özateş, Ö. S. (2019). Çocuk Refahı Alanında Sosyal Dışlanmayla Mücadele: Sosyal Hizmet Eğitimi Bir Mücadele Aracı Olarak Kullanılabilir Mi? . *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(1): 37-48.
- Genç, B. (2019). *Çocuk Refahı Alanında Çalışan Meslek Elemanlarının Psikolojik Dayanıklılıkları Ve Baş Etme Tarzları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Genç, B. (2019). *Çocuk Refahı Alanında Çalışan Meslek Elemanlarının Psikolojik Dayanıklılıkları Ve Baş Etme Tarzları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güler, M. ve Yetim, Ü. (2008). Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*. 11(22) : 34-43.
- Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanterinin Üniversite Öğrencileri İçin Geçerliği, Güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*. 7 (23): 3-13.
- Karakurt, Y. (2018). *Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Mekanik Ventilatore Bağlı Bebeklerin Annelerinin Beck Depresyon Ölçeği İle Değerlendirilmesi*. Tıpta uzmanlık tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Okmeydanı Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul.
- Odacı, H. ve Çelik Berber, Ç. (2017). Kendilik Algısı ve Saldırganlık Arasındaki İlişki: Yalnızlığın Aracı Rolü. *Journal of Mood Disorders*, 7 (4): 219-225. - www.jmood.org.

BAKICI ANNELERİN EBEVEYN ROLÜNE İLİŞKİN...

- Oflas Göksel, S. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine, Kültürlerarası Duyarlılığa Ve Risk Faktörlerine Göre Yordanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öner, Ö. (2014). *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına Bağlı Bir Çocuk Yuvasında Çalışan Bakım Personellerinin İş Stresi Ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkide Annelik Statüsü ve Kişilik Özelliklerinin Biçimlendirici Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öz, F. ve Bahadır Yılmaz, E. (2009). Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram:Psikolojik Sağlamlık. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*,16 (3): 82-89.
- Öztürk, M. O. ve Uluşahin, N. A. (2016) *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara, 14. Baskı, Bayt Yayın Hizmetleri.
- Sertçelik Sercan, “ Depresyon”
http://www.istanbul saglik.gov.tr/w/sb/per/belge/depresyon_2013.pdf, Erişim Tarihi:18.06.2019.
- SHÇEK Çocuk Evleri Yönetmeliği,
www.ailevecalisma.gov.tr/chgm/mevzuat/yonetmelikler/, Erişim Tarihi: 26.05.2019.
- Şenocak, H. (2006). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (51): 177-228.
- Şimşek, Z., Erol, N., Öztop, D., ve Özcan, Ö. Ö., (2008). Kurum Bakımında ki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi; Ulusal Örneklemde Karşılaştırmalı Bir Araştırma, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3): 235-246.
- Tabachnick, G. B. ve Fidell, S.L. (2015). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*. Çev. Ed. Mustafa Baloğlu. Ankara : Nobel Akademik Yayıncılık.
- Taycan, O., Kutlu, L., Çimen, S. ve Aydın, N. (2006). Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerde Depresyon ve Tükenmişlik Düzeyinin Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry*. 7(2): 100-108.
- Ülker, M. (2016). *Kadınlarda Çocukluk Dönemi Mutluluk Anıları İle Ebeveynlik Rollerine İlişkin Kendilik Algısı Arasındaki İlişki*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ünal, S., Küey, L., Güleç, C., Bekaroğlu, M., Evlice, Y.E. ve Kırıl, S. (2002). Depresif Bozukluklarda Risk Etkenleri. *Klinik Psikiyatri*, 5: 8-15.
- Van Der Meulena, E., Van Veldhovend, J.P.M., Van Der Velbenb, G. P. (2019). Stability Of Psychological Resilience Of Police Officers: A Three-Wave Latent Class Analysis. *Personality and Individual Differences*, 144: 120-124.
- Yaman, F. (2010). *Bakıcı Annelerin Sosyo – Ekonomik ve Çalışma Yaşamlarına İlişkin Özellikleri: Ankara İli Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.